

Biotopu valsts līmeņa aizsardzības mērķu (FRV) noteikšana: datu izvēle un eksperta apsvērumi

Biotopa kods	3270
Biotopa nosaukums	Dūņaini upju krasti ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju
Eksperte	Lauma Vizule-Kahovska
Darbs pabeigts	28.03.2024
Vispārējas piezīmes	Visiem ES nozīmes saldūdeņu biotopiem vēstures references platību noteikšanai tika izmantota pašreizējā (DDPS “Ozols”, 2024. gada februāris, 4.pielikums) platība, kas ir līdz šim precīzākā un detalizētākā pieejamā informācija par saldūdeņu biotopu platībām un izplatību Latvijā. FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī –, no CV vērtībās “kāpjoties atpakaļ”, lai noteiktu saldūdeņu biotopu HDV un REF vērtības, un nosakot mērķplatību jeb references platību.

FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī

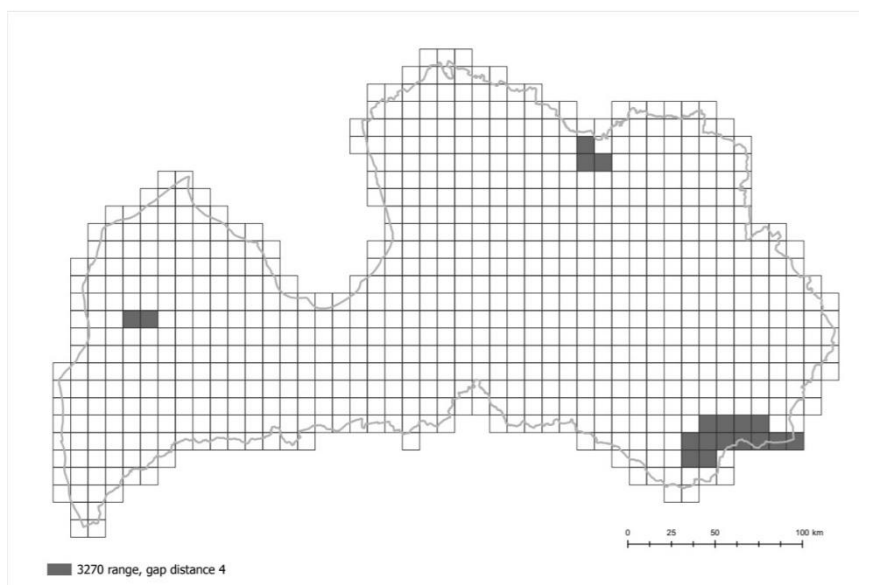
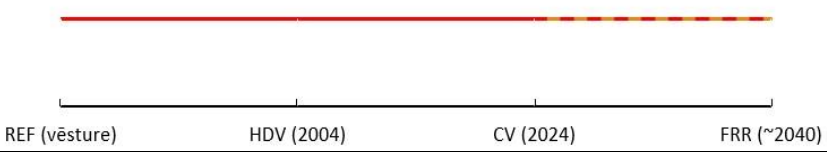
REF min, km²	0,003 km ² REF = CV ES nozīmes biotopa 3270 platības ir mainīgas – lai ir arī ir zināms, ka biotops veidojas lielo upju – Daugavas, Gaujas un Ventas krastos, dažādos gados biotops var veidoties dažādās vietās, īslaicīgi dabisku iemeslu dēļ izzust. Tomēr pieņemts, ka kopējā biotopa platība valstī būtiski nemainās.
REF max, km²	0,003 km ² Pieņemts, ka REF max ir vienāds ar REF min.
REF vid., km²	0,003 km ²
REF periods	1990. gads. Kā vēsturiskā reference tika izmantots 1990. gads atbilstoši metodikas (Auniņš, Opermanis, 2022) ieteikumam. 1990. gads ir laiks, kad fundamentālās ainavas izmaiņas Latvijā (mežu-lauksaimniecības zemju īpatsvara attiecība u. c.), kas notika no II pasaules kara līdz Latvijas neatkarības atgūšanai, bija nosacīti apstājušās, un šodien ne īstermiņā, ne ilgtermiņā “iepriekšējais stāvoklis” praktiski nav atgriežams. Laika posms starp izvēlēto references gadu un 2023. gadu arī aptuveni atbilst četriem Biotopu direktīvas 17. panta ziņošanas periodiem, un to var interpretēt kā ilgtermiņa tendenci.
HDV min, km²	0,003 km ² HDV platība = CV platība. Kā HDV nav izmantota ne ES nozīmes biotopa platība, ko Latvija ziņoja Eiropas Komisijai par biotopu stāvokli, iestājoties ES 2004. gadā (EIONET, 2024 – Biotopu direktīvas 17. panta ziņojums par periodu no 2001. līdz 2006. gadam), ne 2013. gadā ziņotā platība (par periodu no 2007. līdz 2012. gadam). Ņemot vērā būtiski uzlabotas zināšanas par 3260 biotopu Latvijā, uz 2004. gadu attiecināmā ziņotā biotopa platība neatspoguļo patieso tā laika

	<p>situāciju, jo informācija par ES nozīmes saldūdeņu biotopiem Latvijā bija fragmentāra un nepietiekama. Ir mainījusies un precizēta arī ES nozīmes biotopu noteikšanas metodika.</p> <p>ES nozīmes biotopa 3270 platības ir mainīgas – lai ir arī ir zināms, ka biotops veidojas lielo upju – Daugavas, Gaujas un Ventas krastos, dažādos gados biotops var veidoties dažādās vietās, īslaicīgi dabisku iemeslu dēļ izzust. Tomēr pieņemts, ka kopējā biotopa platība valstī būtiski nemainās.</p>
HDV max, km²	<p>0,003 km²</p> <p>Pieņemts, ka HDV max ir vienāds ar HDV min.</p>
HDV vid., km ²	0,003 km ²
CV, km ²	<p>0,003 km²</p> <p>Šī biotopa aizsardzības mērķu noteikšanas laikā aktuāli dati par situāciju dabā nebija pieejami un biotopa dinamiskā rakstura dēļ nebija precīzi nosakāmi. Pašreizējā ES nozīmes biotopa 3270 platība ir eksperta pieņēmums. Platība iegūta, izvērtējot pieejamo kartējuma slāni, kombinējot informāciju no dažādu gadu ortofotokartēm un LIDAR datiem, biotopa dinamiku upē un labākām pieejamām zināšanām par 3270 īpatnībām Latvijā.</p>
CO platību summa valstī, km ²	0,003 km ²
Ilgtermiņa tendence, automātiski	1
Vai paredzamas biotopa platības izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	<p>Nē.</p> <p>Klimata pārmaiņām nav tiešas ietekmes uz saldūdeņu biotopu platību.</p>
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	Jā.
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	<p>Jā.</p> <p>Šis ES nozīmes biotops ir daļa no ES nozīmes biotopa 3260 <i>Upju straujtecēs un dabiski upju posmi</i>, kura platības ir fragmentētas (upju posmu pārveidojumu, aizsprostu u. c. iemeslu dēļ).</p>
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	<p>Nē.</p> <p>Tā kā pieņemts, ka REF = HDV = CV, tika pieņemts, ka pārskata periodā (1990. gads līdz mūsdienas) nav notikusi šī biotopa platības samazināšanās.</p>
Vai biotopa izplatības areālam kādā no laika nogriežņiem arī bijušas negatīvas tendences?	Nē.

Papildjautājumu summa	40
Intervāls	—
Atbilstošs scenārijs saskaņā ar metodikas 8. att. (ilgtermiņa tendence)	<p>1. scenārijs</p> <p>1. $FRV = HDV = CV$</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRA (~2040)</p>
FRA	<p>0,003 km²</p> <p>FRA = CV</p> <p>Šis ir dabisku iemeslu dēļ mainīgs ES nozīmes biotops. Biotops ir dinamisks, tā sastopamība un platības mainās pa gadiem atkarībā no hidroloģiskajiem apstākļiem. Gados ar nelieliem paliem un ilgu vasaras mazūdēns periodu biotopa kopējā platība var būtiski palielināties, taču gados ar augstu ūdens līmeni šis biotops var neveidoties vispār (Urtāns (red.), 2017). Iespējama gan biotopa platības palielināšanās, gan samazināšanās, kas uzskatāma par dabisku fluktuāciju. Biotopa mērķtiecīga jaunizveidošana vai platības palielināšana nav iespējama.</p>

FRR noteikšanā izmantotie apsvērumi

Vai izplatības areāla HDV ir visa Latvija?	<p>Nē.</p> <p>Biotopa izplatība un areāls ir saistīts ar lielajām upēm Latvijā. Biotops sastopams tikai Daugavas, Gaujas un Ventas krastos, un ir daļa no šo upju struktūras (Urtāns, 2017).</p>
Vai biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā?	<p>Jā.</p> <p>Biotopa izplatība ir saistīta ar lielajām upēm Latvijā. Biotops sastopams tikai Daugavas, Gaujas un Ventas krastos, un ir daļa no šo upju struktūras (Urtāns, 2017). Pašreizējais biotopa izplatības areāls ir 1586 km², kas noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).</p>

	
Vai biotopa areāls Latvijā ir samazinājies, un pārmaiņas nav saistītas tikai ar uzlabotām zināšanām par biotopa izplatību?	<p>Nē.</p> <p>Biotopa izplatības areāls ir saistīts ar lielo upju izplatību un nav samazinājies.</p>
REF min, km²	—
REF max, km²	—
REF vid., km²	—
REF periods	—
HDV min, km²	—
HDV max, km²	—
HDV vid., km²	—
CV (pašreizējais areāls), km²	1586 km ²
Saskaņā ar Metodikas 8. att. atbilstošs scenārijs un mērķa scenārijs	<p>1. scenārijs</p> <p>1. FRV = HDV = CV</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRR (~2040)</p>
Vai paredzamas areāla izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	—
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir	—

starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	–
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	–
Vai biotopa platībai kādā no laika nogriežņiem ir bijušas negatīvas tendences?	–
Papildjautājumu summa	–
Intervāls	–
FRR	1586 km² FRR = CV

Literatūra un dati

Auniņš A. (red.) 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata, 2. papildināts izdevums. Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga.

Auniņš A., Opermanis O. 2022. Vadlīnijas sistemātiskai sugu un biotopu aizsardzības mērķu noteikšanai. Versija 2.0. Latvijas Universitāte, Dabas aizsardzības pārvalde, https://latvianature.daba.gov.lv/wp-content/uploads/2022/10/Vadlinijas_sugu_biotopu_aizsardzibas_merkjiem_2.0.pdf.

EIONET 2024. Article 17 web tool, <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>.

Urtāns A. V. (red.) 2017. Vadlīnijas aizsargājamo biotopu saglabāšanai Latvijā. 2. sējums. Upes un ezeri. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda.

Pielikumi

4. pielikums – aktuālās biotopa 3270 platības (01.02.2024., DDPS “Ozols”).